

บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชนเขตปกครองเขต
อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ กรณี พระครูโสภณธรรมรังสี
(พระมหาสุพรรณ สุวณฺโณ)

The Role of Monks in Promoting Morality and Ethics in the Community Mueang Surin
District Surin Province, Case of Phrakhru Sophon Thammarangsi
(Phra Maha Suphan Suwanno)

ยโสธรา ศิริภาพระภากร¹ Yasothara Siriphaprapagon

ดร.สุริยา คลังฤทธิ์² Suriya Klangrit

¹ นักวิชาการด้านศาสนาและสังคมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น / รองผู้อำนวยการสำนักงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด
สุรินทร์ แห่งที่ 2 วัดป่าไธยาประสิทธิ์ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ / 088-7147526 / Email:

yasotharar.s@gmail.com

² นักวิชาการอิสระ บ้านศาลาสამัคคี ตำบลบ้านซบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

*Email:yasotharar.s@gmail.com

บทคัดย่อ (Abstract)

บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชนเขตปกครองเขต อำเภอเมืองสุรินทร์
จังหวัดสุรินทร์ กรณี พระครูโสภณธรรมรังสี (พระมหาสุพรรณ สุวณฺโณ)

พบว่า บทบาทพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมจะมีส่วนสำคัญกับชุมชนและสังคม.
ทำหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา. แต่ยังสามารถทำหน้าที่ในการช่วยเหลือสงเคราะห์ชุมชนและสังคมใน
ด้านต่างๆ ด้านการให้ความรู้และพัฒนาจิตวิญญาณ. การปลูกฝังการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้อยู่
ร่วมกันเกื้อกูลกันในชุมชน. บทบาทด้านการช่วยพัฒนาชุมชนและสังคม. เพื่อให้ชุมชนและสังคมในเขตการ
ปกครองสามารถพึ่งพาตนเองช่วยเหลือซึ่งกันและกัน. มีความสามัคคี เข้าใจความหมายของศีลธรรม และ
เป้าหมายของมนุษย์ด้านจิตวิญญาณ. บทบาทในด้านการช่วยบรรเทาปัญหาและมีส่วนช่วยส่งเสริมสุขภาพจิต
วิญญาณของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นงานสังคมสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ทำได้โดยตรง. บทบาทสำคัญใน
การพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเน้นด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชนและ
สังคม. เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นอยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติ พระครูโสภณธรรมรังสี (พระมหาสุพรรณ สุวณฺโณ)
เป็นพระระดับสังฆาธิการที่มีบทบาทและหน้าที่จนเป็นที่ประจักษ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ (ฝ่ายธรรมยุติ) เป็น
พระสงฆ์ที่มีศีลจารวัตรอันงดงาม. และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า และยังเป็นพระสงฆ์ที่ชุมชนและ
สังคมในเขตพื้นที่ให้ความเคารพ ทั้งนี้ท่านยังมีบทบาทในด้านอื่นๆอีกมากมาย ได้แก่ (1) งานปกครองคณะสงฆ์
(2) งานศาสนศึกษา (3) งานศึกษาสงเคราะห์ (4) งานเผยแผ่ศาสนาธรรม (5) งานสาธารณูปการ และ (6) งาน
สาธารณสงเคราะห์ เป็นต้น

คำสำคัญ : บทบาทของพระสงฆ์, การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม, จังหวัดสุรินทร์

Abstract

The role of monks in promoting morality and ethics in the community Mueang Surin District Surin Province, case of Phrakhru Sophon Thammarangsi (Phra Maha Suphan Suwanno)

It was found that the role of monks in promoting morality and ethics will play an important role in the community and society. Its duty is to pass on the age of Buddhism. but also performs duties in helping support communities and society in various aspects

In the field of knowledge and spiritual development. Cultivating and promoting morality and ethics in order to live together and support each other in the community. Role in helping develop communities and society. So that the community and society in the administrative area can be self-reliant and help each other. Have unity Understand the meaning of morality and the spiritual goals of man. Its role is to help alleviate problems and promote the spiritual health of people in local communities. It is considered social work that monks can do directly. An important role in community development using Buddhist principles, emphasizing the promotion of morality and ethics in the community and society. So that local communities can live together peacefully and peacefully. Phrakru Sophonthamrangsi (Phra Maha Suphan Suwanno) is a monk at the Sangha level who has a role and duty that has become evident in Mueang Surin District. (Dhammayut side) is a monk with beautiful moral conduct. and follow the teachings of the Buddha He is also a monk who is respected by the community and society in the area. He also has roles in many other areas, including (1) clergy administration work, (2) religious education work, (3) educational welfare work, (4) religious propagation work, (5) public utility work, and (6) public welfare work, etc.

Key words : The role of monks, Promotion of morality and ethics, Surin Province

บทนำ (Introduction)

ถ้าจะนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมจะมีส่วนสำคัญกับชุมชนและสังคมไทยมาโดยตลอดและถือว่าเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่งและได้ทำหน้าที่สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ทุกวันนี้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังสามารถทำหน้าที่ในการช่วยเหลือสงเคราะห์ชุมชนและสังคมในด้านต่างๆ มากมายหลายด้านด้วยกัน ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2535 ได้ระบุถึงบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนและสังคมไทยในปัจจุบันไว้ 6 การกิจ ได้แก่ (1) งานปกครองคณะสงฆ์ (2) งานศาสนศึกษา (3) งานศึกษาสงเคราะห์ (4) งานเผยแผ่ศาสนาธรรม (5) งาน

สาธารณูปการ และ (6) งานสาธารณสงเคราะห์ เป็นต้น ทั้งที่เป็นบทบาทหลักที่กำหนดไว้อย่างกว้างๆ เพื่อให้เป็นแนวทางของพระสงฆ์ได้นำไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะบทบาทด้านการเผยแผ่พระศาสนาถือเป็นบทบาทหลักดั้งเดิมแต่พุทธกาลที่พระพุทธเจ้าได้ทรงตรัสรู้ และเริ่มเผยแผ่พระธรรม คำสอน ได้มอบหมายภารกิจแก่พระสาวกสงฆ์ ของหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย”(พระมหาภคชญา นันทเพชร, 2540) พุทธดำรัสของพระพุทธเจ้าดังกล่าวพระองค์ทรงตรัสไว้เป็นหลักให้แก่พระสาวกสงฆ์และได้ยึดถือปฏิบัติเป็นการแสดงหน้าที่และบทบาทมิให้คลาดเคลื่อน (พระมหาโยธิน ละมูล, 2545) พระสาวกสงฆ์ในฐานะที่เป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ยังได้ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องเรื่อยมาทั้งในการศึกษาธรรมและนำองค์ความรู้ที่ตนได้จากการศึกษาไปเผยแผ่ให้ประชาชนได้รู้ตามและยังสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ นั่นเป็นลักษณะบทบาทที่พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือสงเคราะห์ชาวบ้านด้วยธรรมะ

ในปัจจุบันนี้ด้านสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งเป็นเรื่องวัตถุ และส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ที่มีการปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วมีทั้งด้านดี และไม่ดีโดยมากไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลง ประชาชนเกิดการก่อหนี้สิน เพราะรายจ่ายที่มากแต่รายรับน้อยลงด้วยภาวะตกงาน เลิกจ้างงาน ทำให้ผู้คนจำนวนมากตกงานและเป็นเหตุผลที่ต้องพบกับความยากจน ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในยุคปัจจุบันจึงต้องประสบปัญหาต่างๆ ด้าน ยุคสังคมในปัจจุบันต้องดิ้นรนแสวงหาทรัพย์สินเงินทองมาเลี้ยงชีวิตและครอบครัวอย่างยากลำบาก พึ่งพาตนเองไม่ได้ บางรายอาจเกิดครอบครัวแตกแยก แยกย้ายที่ทำกิน ทำให้วิถีชีวิตของคนเริ่มเหินห่างจากพระพุทธศาสนามากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย ได้แก่ (1) เกิดปัญหาด้านศีลธรรมลดน้อยลง ผู้คนไม่ให้ความสำคัญกับ จริยธรรม (ข้อปฏิบัติตามแนวทางศาสนา) เกิดปัญหาสังคมในวงกว้าง และปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ที่เกิดขึ้นกันมากมาย จนกลายเป็นเรื่องธรรมดาไปแล้ว เป็นต้น อันเป็นผลมาจากการขาดการพัฒนาทางศีลธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นผลทางด้านจิตใจให้ควบคู่กันไปกับความเจริญยุคสมัย (วิโรจน์ ธาระพุฒิ, 2544) โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่จะเป็นบุคลากรในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต จากผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549) และผลการวิจัยของสถาบันอุดมศึกษารวมทั้งสถาบันต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาสังคมและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน (พรชูลี อาชะระอำรุง และคณะ, 2549) ได้กล่าวว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและผลกระทบต่างๆ ทำให้มนุษย์ได้รับผลกระทบทางด้านการดำเนินชีวิต จิตวิญญาณ อารมณ์และชีวิต ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์จะต้องรับและเพิ่มบทบาทจากอดีตที่ทำงานในเชิงรับ เปลี่ยนเป็นเชิงรุกให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาวะสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่นนี้ คุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสงฆ์จะต้องเน้นบทบาทในด้านนี้ และให้ความสำคัญมากขึ้นด้วยการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมและการพัฒนาคุณภาพทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่จำต้องได้รับการเน้นหนักเอาใจใส่เป็นพิเศษ โดยเฉพาะในชุมชน ซึ่งเป็นอยู่ใกล้ชิดกับวัดและพระสงฆ์ หากชุมชนได้รับการคุ้มกันที่ดีด้วยการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชุมชน

และสังคมเพียงพอแล้ว ยื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีได้ และเป็นความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเองและเป็นผลในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน และสังคมอย่างมากนั้น ในยุคของการเปลี่ยนแปลง พระสงฆ์ต้องหันมาปรับเปลี่ยนบทบาท เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ในเขตพื้นที่ชุมชนตน ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ให้มากยิ่งขึ้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจ ซึ่งผู้ศึกษา ในฐานะที่เป็นผู้คลุกคลีใกล้ชิดกับวงการคณะสงฆ์ และรับใช้ในการกิจของคณะสงฆ์หลายอย่างมาโดยตลอดมากกว่า 25 ปี จึงต้องการที่จะศึกษาว่า พระสงฆ์มีบทบาทต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในชุมชนและสังคมอย่างไรบ้าง มีกิจกรรมในดำเนินบทบาทของอย่างไร

บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชนเขตปกครอง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ กรณี พระครูโสภณธรรมรังสี (สุพรรณ ช่อมทอง) เป็นการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของพระสงฆ์ในเขตการปกครอง ซึ่ง เป็นเขตพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ พระสงฆ์ถือว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนในชุมชนและมีบทบาทต่อสังคมอย่างมาก ซึ่งส่วนใหญ่พระสงฆ์มีบทบาทด้านการให้ความรู้และพัฒนาจิตวิญญาณ การปลูกฝังการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้อยู่ร่วมกันเกื้อกูลกันในชุมชน พระสงฆ์มีบทบาทด้านการช่วยพัฒนาชุมชนและสังคม เพื่อให้ชุมชนและสังคมในเขตการปกครองสามารถพึ่งพาตนเองช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี เข้าใจความหมายของศีลธรรม และเป้าหมายของมนุษย์ด้านจิตวิญญาณ ทั้งนี้พระสงฆ์ยังมีบทบาทในด้านการช่วยบรรเทาปัญหาและมีส่วนช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตวิญญาณของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นงานสังคมสงเคราะห์ที่พระสงฆ์ทำได้โดยตรง ถือเป็นบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเน้นด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในชุมชนและสังคม ล้วนแล้วพระสงฆ์ต่างมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาส่งเสริมในการเผยแผ่หลักธรรมทางศาสนาเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นอยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเกิดความสนใจและเห็นถึงความสำคัญของบทบาทพระสงฆ์ที่มีต่อชุมชนและสังคม พระครูโสภณธรรมรังสี (พระมหาสุพรรณ ช่อมทอง) เป็นพระระดับสังฆาธิการที่มีบทบาทและหน้าที่จนเป็นที่ประจักษ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ (ฝ่ายธรรมยุติ) เป็นพระสงฆ์ที่มีศีลจารวัตรอันงดงาม และปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า และยังเป็นพระสงฆ์ที่ชุมชนและสังคมในเขตพื้นที่ให้ความเคารพ ทั้งนี้ท่านยังมีบทบาทในด้านอื่นๆอีกมากมาย จึงเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลในมิติต่างๆ อาจเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน และสังคม ได้ดีต่อไปในอนาคต เป็นต้น

หลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

หลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หลักการเผยแผ่ คือ การทำให้ขยายออกไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) การขยายกว้างออกไป ทำให้แพร่ออกไป การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงได้เป็นรู้จักอย่างกว้างขวาง จึงมีผู้ศรัทธาเลื่อมใส เคารพในพระรัตนตรัยน้อมนำเอาหลักธรรมคำสอนไปประพฤติใช้ และปฏิบัติตาม ซึ่งพระพุทธศาสนานั้นได้สอนในเรื่องหลักประโยชน์และสิ่งซึ่งตนสามารถได้รับจากการนับถือ

1. หลักประโยชน์ ในการประกาศศาสนาโดยยึดหลักประโยชน์และความสุขของมหาชนเป็นที่ตั้ง ถือเป็นวัตถุประสงค์สำคัญหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาดังที่พระพุทธเจ้าทรงประทานโอวาทให้แก่เหล่า

พระสาวกชุดแรกที่ทรงส่งไปประกาศพรหมจรรย์ ว่า “พวกเธอจงเที่ยวจาริกเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มากเพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์พวกเธออย่าได้ไปร่วมทางด้วยกันสองรูป” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40.) พระพุทธพจน์นี้เป็นเครื่องชี้ชัดถึงบทบาทสำคัญของการสืบทอดธรรมในพระพุทธศาสนา โดยเป็นหลักการและนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของเหล่าพุทธสาวกจนตราเป็นปัจจุบันนี้ เพื่อประโยชน์สุขแก่มนุษย์ โดยหลักการก็คือ ให้เกิดประโยชน์สุขตามพุทธประสงค์ 3 ประการ คือ (1) ติฏฐัมมิกัตถประโยชน์ ประโยชน์ชาตินี้ (2) สัมปรายิกัตถประโยชน์ ประโยชน์ชาติหน้า (3) ปรมัตถประโยชน์ ประโยชน์อย่างยิ่ง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2538) ประโยชน์คือผลตอบแทน ได้รับสืบมาจากพฤติกรรมที่ประกอบไปด้วยกุศลกรรมที่พระพุทธศาสนาถือเป็นหลักสำคัญ เพราะก่อให้เกิดผลความสุขความมั่งคั่งบริบูรณ์ ความไปเกิดในสุคติโลกสวรรค์ และจุดมุ่งหมายปลายทางของชีวิตนั้นคือความสงบเย็นเป็นชีวิตที่สิ้นทุกข์ทั้งปวง

2. หลักไตรสิกขา เป็นหลักการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สำคัญอีกประการก็คือ หลักไตรสิกขา คือ สิ่งที่เราเรียกว่า ความงามในเบื้องต้นคือ งามในท่ามกลาง คือ สมาธิ งามในที่สุด คือ ปัญญา ปรากฏในพุทธดำรัสที่ทรงส่งพระสาวกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา รุ่นแรกถือเป็นหลักธรรมสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หลักธรรมนี้ถือเป็นหลักใหญ่ที่ครอบคลุมการปฏิบัติให้บรรลุประโยชน์ที่ตนพึงปรารถนา ดังปรากฏในเมตตาสูต ขุททกนิกาย ว่า “ผู้ฉลาดในประโยชน์ มุ่งหวังบรรลุสันตบพ พึงบำเพ็ญกรณีกิจ ควรเป็นผู้อาจหาญ ซื่อตรง เคร่งครัด วาง่าย อ่อนโยน ไม่เย่อหยิ่ง ควรเป็นผู้สันโดษ เลี้ยงง่าย มีกิจน้อย มีความประพฤติเบา มีอินทรีย์สงบ มีปัญญารักษาตน ไม่คะนอง ไม่ยึดติดในตระกูลทั้งหลาย อนึ่ง ไม่ควรประพฤติกุศลความเสียหายใดๆ ที่จะเกิดเหตุให้วิญญูชนทั้งหลายเหล่าอื่นตำหนิเอาได้” (ขุ.สุ.(ไทย)25/143-145/533.) การดำเนินในหลักไตรสิกขานั้นสามารถจัดการฝึกอบรม สิล สมาธิ ปัญญา ไปพร้อมกันได้ ดังที่ท่านกล่าวไว้ในกาปฏิบัติกรรมฐาน คือ กำหนดลมหายใจเข้า ออก ความสำรวมกาย วาจา ในขณะนั้นเป็นอธิจิตตสิกขา และปัญญาในขณะนั้นเป็นอธิปัญญาสิกขา เป็นต้น

ศักยภาพของมนุษย์ที่สามารถพัฒนาได้

พระพุทธเจ้าที่ได้ตรัสรู้ความจริงในอริยสัจสี่นั้นทรงมีความคิดที่จะเผยแผ่ธรรมด้วยหลักที่เห็นว่ามนุษย์เป็นผู้ที่ฝึกได้มนุษย์สามารถที่จะรู้ตามได้ ถ้าเขาได้ฝึกฝนตนตามหลักการที่แสดง การมองเช่นนี้เป็นการมองที่ศักยภาพทางปัญญาของมนุษย์ มากกว่ามองในแง่ลบถึงความแตกต่างทางร่างกาย ซึ่งถือเป็นหลักหนึ่งที่น่าไปสู่การรับสมาธิ การพยายามที่จะนำไปสู่การรับสมาธิ การพยายามที่แสดงออกมาภายนอก อันจะนำไปสู่การรับฟังคำสอนแนะนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ พระพุทธเจ้าทรงแบ่งมนุษย์ พร้อมศักยภาพทางปัญญา ดังโสณทัณฑะพราหมณ์ โดยได้ทูลตอบพระพุทธเจ้าในโสณทัณฑสูตร ความตอนหนึ่งว่า

“...ท่านผู้เจริญทั้งหลายเห็นอังกมาณพหลานของเรานี้หรือไป เห็นขอรับ อังกมาณพเป็นผู้มีรูปงาม น่าดู น่าเลื่อมใส มีผิวพรรณผุดผ่องยิ่งนัก ดุจพรม มีกายดุจพรม โอกาสที่จะได้เห็นยากนัก ในที่ประชุมนี้นอกจากพระสมณโคดมแล้ว ไม่มีใครมีผิวพรรณเสมอกับอังกมาณพเลย อังกมาณพเป็นผู้คงแก่เรียนทรงจำนตฺฐูปไตรเพท... เป็นผู้มีความกตัญญูทั้งฝ่ายบิดาและฝ่ายมารดา ถือบงธุระบริสุทธิตี ตลอด 7

ชั่ว บรรพบุรุษ แต่องค์กมณพยงฆาสัตว์ ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ ล่วงละเมิดภรรยาของผู้อื่น กล่าวเท็จ ดื่มน้ำเมาในกรณี อย่างนี้ ผิวนพรรณ มนต์ และชาติกำเนิดจักทำอะไรได้เล่า..” (ที.สี. (ไทย) 9 / 311/118-119) พระพุทธองค์ทรงสนับสนุนความสามารถในการพัฒนาจิตใจของตนให้เกิดปัญญาเห็นความเป็นอิสระจากกิเลสเป็นสำคัญ จนเกิดเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับตนเองและผู้อื่นการนำชาติกำเนิดมากล่าวอ้างสำหรับผู้ที่จะพัฒนาตนนั้นเป็นสิ่งที่เลื่อยล่อย การแสดงธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจของบุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ในการสอนแต่ละครั้งนอกจากพระองค์จะตรวจดูลักษณะนิสัยและระดับภูมิปัญญาแล้วสาระสำคัญหรือเรื่องที่จะทรงสอนเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงด้วย ทรงเลือกสอนบุคคลจำแนกได้ 6 ประการ คือ (1) สอนจากสิ่งที่รู้เห็นและเข้าใจกันอยู่แล้ว หรือสิ่งที่เคยปฏิบัติที่ความคุ้นเคยของบุคคลกลุ่มนั้นไปหาสิ่งที่รู้เห็นหรือเข้าใจยากหรือยังไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจ เพื่อให้เขาเข้าใจ เป็นต้น (2) สอนเนื้อเรื่องที่ลุ่มลึกยากลงไปตามลำดับขั้น สอนไปตามลำดับขั้นตอนและความต่อเนื่องกันเป็นสายลงไปเปรียบเหมือนความลึกของทะเล (3) ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ ฟังสอนด้วยของจริง ให้ผู้เรียนได้ดูได้เห็นได้ฟังและปฏิบัติจริง อย่างที่เรียกว่า ประสบการณ์ตรง (4) สอนอย่างมีเหตุผล ยกตัวอย่างประกอบ ผู้ฟังพิจารณาตามจนเห็นจริงได้ (5) สอนตามศักยภาพของผู้ฟัง สอนเท่าที่จำเป็นและพอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ฟัง ให้การเรียนรู้ได้ผล ทรงสอนเพื่อให้ผู้ฟังรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น (6) สอนสิ่งที่มีความหมายควรที่ผู้ฟังจะเรียนรู้และเข้าใจเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้ฟังเองโดยตรงแสดงธรรมที่มีคุณธรรมอันเป็นอนเนกอนันต์ สามารถปฏิบัติตามให้ได้รับสามัญผลสมควรแก่กำลังแห่งการปฏิบัติของตนได้

วิธีการสอนของพระพุทธเจ้า

การสอนหรือการถ่ายทอดความรู้ทุกเรื่อง ถึงแม้ผู้ถ่ายทอดจะมีความรู้ดีสักเพียงใดก็ตาม หากขาดอุปายกาสอนที่ดึงดูดให้ผู้เรียนมีความสนใจได้ การสอนนั้นก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ ในภาษาปัจจุบันเรียกว่า ขาดเทคนิคในการสอน พระพุทธเจ้าทรงแสดงให้เห็นถึงความเป็นเลิศในการใช้กลอุบาย กลวิธีเทคนิคการสอนเป็นอย่างยิ่ง ประกอบด้วย 3 วิธี ดังนี้คือ

1. การยกอุทหรณ์และเล่านิทานประกอบ การยกตัวอย่างประกอบ คำอธิบาย ช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจเนื้อความได้ง่ายและชัดเจน ซึ่งการสอนแบบนี้ จะเห็นได้ชัดเจนจากนิทานที่ปรากฏอยู่ทั่วไป ดังนั้นการสอนแบบนี้จึงถือว่าเป็นเรื่องที่ทำให้มองเห็นภาพคำสอนให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น
2. การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา เป็นการอธิบายเพื่อทำความเข้าใจยากให้เข้าใจง่ายขึ้น โดยเฉพาะเรื่องที่เป็นนามธรรม พระพุทธเจ้าก็ทรงเปรียบเทียบให้เห็นเป็นรูปธรรมโดยชัดเจน
3. ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ วิธีการสอนนี้เป็นการแสดงถึง การรู้จักผ่อนหนักเบาของพระพุทธเจ้าที่ใช้สอนบุคคลระดับต่างๆ ถ้าผู้สอนสอนอย่างไม่มีอึดตา ลดตณหา มานะ ทิฏฐิเสียให้น้อยที่สุดก็จะมุ่งไปยังผลสำเร็จในการเรียนรู้เป็นสำคัญ

จุดมุ่งหมายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จากการศึกษารวบรวมเอกสารต่างๆ สามารถสรุปจุดมุ่งหมายในการสอนของพระพุทธเจ้า ได้ 3 ประการ คือ (1) ทรงสอนเพื่อให้ผู้ฟังรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น (2) ทรงสอนเพื่อให้ผู้ฟังตรงตามเห็นได้จริง (3) ทรงสอนเพื่อให้ผู้ฟังได้รับผลสมควรแก่กำลังแห่งการปฏิบัติของตนเอง

สอนให้ผู้ฟังได้รู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งที่ควรรู้ควรเห็น จุดมุ่งหมายข้อนี้หมายความว่าทรงสอนให้ผู้รู้แจ้งเห็นจริงเฉพาะเท่าที่จำเป็นสำหรับสาวกนั้นๆ สิ่งใดที่ทรงรู้แล้วแต่เห็นว่าไม่จำเป็นสำหรับผู้ฟังหรือผู้รับการสอน ก็จะไม่สอนสิ่งนั้นทรงสอนให้ผู้รู้แจ้งเห็นจริงเฉพาะเท่าที่รู้แล้วแต่เห็นว่าไม่จำเป็นสำหรับผู้ฟังหรือผู้รับการสอน ก็จะไม่สอนสิ่งนั้นทรงสอนให้ผู้รู้แจ้งเห็นจริงเฉพาะเท่าที่รู้และจำเป็นเท่านั้น

สอนให้ผู้ฟังได้ไตร่ตรองตามแล้วเห็นจริงได้

พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมอย่างมีเหตุผลที่ผู้ฟังพอไตร่ตรองตามให้เห็นด้วยตนเอง เช่น พระองค์ตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า “...ภิกษุทั้งหลาย แม้นว่าภิกษุจะฟังจับขายสังฆาฏิกของเราดิตตามรอยเท้าเราดิตตามไปข้างหน้าไปข้างหลัง แต่ภิกษุนั้นมีความละโมภ กำหนดยินดีอย่างแรงกล้าในกามมีจิตพยาบาท คิดประทุษร้ายหลงลืมสติไม่รู้ตัว มีจิตไม่ตั้งมั่น กระสับกระส่าย ไม่สำรวมอินทรีย์แท้จริงแล้ว ภิกษุนั้นชื่อว่าอยู่ห่างไกลเรา เราห่างไกลภิกษุนั้น นั้นเป็นเพราะเหตุไร เพราะเหตุนี้ยังไม่เห็นธรรมเมื่อไม่เห็นธรรม เชื่อว่าไม่เห็นเรา...”ภิกษุทั้งหลาย แม้ถ้าภิกษุอยู่ไกลเรา 100 โยชน์ แต่ภิกษุนั้นไม่มีความละโมภ ไม่กำหนดยินดีอย่างแรงกล้าในกามมีจิตไม่พยาบาท ไม่คิดประทุษร้าย มีสติมั่น มีความรู้สึกตัวมีจิตตั้งมั่นแน่วแน่ สำรวมอินทรีย์ แท้จริงแล้วภิกษุนั้น ก็ชื่อว่าอยู่ใกล้เรา เราก็ออยู่ใกล้ภิกษุนั้นนั้นเป็นเพราะเหตุไรเพราะภิกษุนั้นเห็นธรรมแม้เห็นธรรมชื่อว่าเราเห็นเรา... (ขุ.อิติ. (ไทย) 25/92/465.)

บทบาทและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ความเจริญของงานในชีวิตของคนในสังคม คือ บทบาทหน้าที่ ที่สำคัญของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาให้คนในสังคม มีคุณธรรมทางจิตใจและความคิดสติปัญญาคุณภาพที่ดี ดังนั้น บทบาทของพระสงฆ์จึงต้องถือหลักการพัฒนาทั้งภายนอกกับพัฒนาภายในตัวเราเอง การพัฒนาภายนอกได้รวมเอาการพัฒนาทางด้านร่างกาย ด้านปัจจัย 4 การกินดีอยู่ดี การอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบวินัย และการเคารพกฎหมาย เป็นต้น ส่วนการพัฒนาภายในนั้น หมายถึง คุณธรรมทางจิตใจและการพัฒนาความคิดสติปัญญาต่างๆ ให้มีคุณภาพที่ดี (พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสณโณ), 2549) ในสมัยพุทธกาลพระราชาหรือผู้ปกครองฝ่ายอาณาจักรจะมีหน้าที่ต่อพระสงฆ์ 2 ประการใหญ่ๆ (1) การให้อารักขาแก่พระสงฆ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ให้อยู่เป็นสุขดังหลังของวัชชีธรรมว่า “จักให้ความคุ้มครองป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมิได้มาสู่แคว้นแคว้นที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นโดยผาสุก” (2) การเข้าไปสอบถามปรึกษาปัญหา กับพระสงฆ์ที่เรียกว่า สมณพราหมณ์ปริพุจฉาอันเป็นข้อหนึ่งใน จักกวัตติวัตร ของพระราชา เพื่อให้รู้ว่าอันใดดี อันใดชั่ว ควรประกอบหรือไม่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขหรือไม่แล้วประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้อง (พรชูลี อาชวะ อารุณ และคณะ. 2549)

บทบาทด้านพัฒนาคณะของพระสงฆ์

บทบาทของพระสงฆ์ก็คือ การให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะในด้านการดำรงชีวิตที่ดีงามชีวิตที่ประเสริฐ ตามหลักการพระพุทธศาสนา เรียกว่า บทบาทของครูแม้พระพุทธเจ้าก็ได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไปว่าเป็น พระบรมครูทำหน้าที่ฝึกทั้งมนุษย์และเทวดาได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า เพราะพระองค์ทรงฝึกคนธรรมดาให้กลายเป็นคนดี (กัลยาณชน) และกลายเป็นคนประเสริฐ (อริยชน) ในระดับสูงสุด ดังนั้น

บทบาทของพระสงฆ์ในฐานะเป็นครู เป็นบทบาทถาวรตลอดมา ตั้งแต่สมัยพุทธกาลถึงปัจจุบัน ความจริงแห่งธรรมชาติของมนุษย์ในข้อที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้นี้พระพุทธศาสนาถือเป็นหลักสำคัญ ซึ่งสัมพันธ์กับความเป็นพระศาสดา และการทรงทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้า ดังที่ได้เน้นไว้ในพุทธคัมภีร์ที่ว่า “อนุตฺโตร ปุริสทมสารถิ สตถา เทวมนุสฺสสานิ” “เป็นสารถิบุคคลที่ควรฝึก ผู้ยอดเยี่ยม เป็นศาสดาของเทวะและมนุษย์ทั้งหลาย” (ม.ม. (ไทย) 12/95/67) มีพระพุทธพจน์มากมาย ที่เน้นย้ำหลักการฝึกฝนพัฒนาตนของมนุษย์และเร้าเตือนพร้อมทั้งส่งเสริมกำลังใจ ให้ทุกคนมุ่งมั่นในการฝึกฝนศึกษาพัฒนาตนเองจนถึงที่สุด เช่น “ทณฺโต เสฏฺฐ มนุสฺสเสสฺ” “ในหมู่มนุษย์ ผู้ประเสริฐสุด คือคนที่ฝึกดีแล้ว” (ขุ.ธ. (ไทย) 25/33/57) ความหมายในที่นี้ ก็คือ การมองมนุษย์ว่าเป็นสัตว์ที่ฝึกได้ และมีความสามารถในการฝึกตนเองได้จนถึงที่สุด แต่ต้องฝึกจึงจะเป็นอย่างนั้นได้ และการกระตุ้นเตือนให้เกิดจิตสำนึกตระหนักในการที่จะต้องปฏิบัติความหลักแห่งการศึกษาฝึกฝนพัฒนาตนเอง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2544)

การพัฒนาคนตามหลักไตรสิกขา 3 คำว่า สิกขาสาม คือ ฟังศึกษาสาม อย่าง (1) อธิสัสสิกขา (2) อธิจิตตสิกขา (3) อธิปัญญาสิกขา (ขุ.ม. (ไทย) 29/52/181.) ไตรสิกขา คือ ระบบการศึกษาเพื่อฝึกฝนอบรมพัฒนาชีวิตทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านศีล ด้านสมาธิ ด้านปัญญา เมื่อชีวิตที่ดำเนินไปมี 3 ด้าน ของชีวิต ดังนั้นการฝึกศึกษา คือ สิกขา จึงแยกเป็น 3 ส่วน ดังที่เรียกว่าไตรสิกขา เพื่อฝึกฝนอบรมพัฒนา 3 ด้าน ของชีวิตนั้นให้ตรงกันแต่เป็นการพัฒนาพร้อมไปด้วยกันอย่างประสานและเป็นระบบสัมพันธ์อันหนึ่งอันเดียว สิกขา คือ การศึกษา ที่ฝึกอบรมพัฒนาชีวิต 3 ด้านนั้น มีดังนี้ 1) สิกขา การฝึกการศึกษา ด้านสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมคือเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนสรรพสัตว์ หรือสิ่งแวดล้อมทางวัตถุก็ตาม ด้วยอินทรีย์ (เช่น ตา หู) หรือ กาย วาจา ก็ตาม เรียกว่า ศีล (เรียกเต็มว่า อธิสัสสิกขา) 2) สิกขา การฝึกศึกษา ด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ (เรียกเต็มว่า อธิจิตตสิกขา) 3) สิกขา การฝึกศึกษา ด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา (เรียกเต็มว่า อธิปัญญาสิกขา) รวมความว่า การฝึกศึกษานั้นมี 3 อย่าง เรียกว่า สิกขา 3 หรือ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา นั้นเอง

สำนักปฏิบัติธรรมวัดป่าโยธาประสิทธิ์

วัดป่าโยธาประสิทธิ์อยู่ในพื้นที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์ เลขที่ 148 หมู่ที่ 15 บ้านตาเดียว ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พื้นที่บริเวณวัดเป็นที่ดินราชพัสดุ แปลงหมายเลขทะเบียนที่ สร.1014 มีเนื้อที่ 31 ไร่ 45.7 ตารางวา ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2544 ตามประวัติความเป็นมา ได้มีข้อมูลในเอกสารว่า เมื่อปี พ.ศ. 2483 พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร อาจารย์วิปัสสนากัมมัฏฐาน ได้เดินทางมาจากจังหวัดสกลนคร มาปักกรดบริเวณใกล้สะพานห้วยเสนง ซึ่งเป็นป่าดงดิบในสมัยนั้น เหมาะแก่การปฏิบัติธรรม เมื่อได้สถานที่อันเหมาะสมแล้ว จึงปรับให้เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม มีกุฏิสงฆ์ สร้างด้วยไม้มุงด้วยหญ้าคามีศาลาฉันภัตตาหาร นั่งได้ประมาณ 10 รูป และมีศรีธาตุยาติโยมที่มำทำบุญประมาณ 10-20 คน เป็นประจำ มีพระภิกษุจากวัดบูรพาราม ซึ่งมีหลวงปู่ดูลย์ อตุโล เจ้าอาวาสวัดบูรพาราม และมีพระภิกษุมาร่วมปฏิบัติธรรมหลายรูป ต่อมาเมื่อหลวงปู่ฝั้น อาจาโร ได้ออกเดินธุดงค์ต่อไป หลวงปู่ดูลย์ อตุโล ได้ให้หลวงปู่โชติ คุณสมปณฺโณ (พระเทพสุทธาจารย์) เป็นเจ้าอาวาสแทนสืบมา จนถึงปี พ.ศ.2501 หลวงปู่โชติได้ย้ายไปประจำวัด วชิราลงกรณ์ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีพระอาจารย์สำราญ มา

รักษาการเจ้าอาวาสชั่วคราว ถึงปี พ.ศ. 2502 ได้มีพระภิกษุสามเณรมาร่วมปฏิบัติธรรมมากขึ้น หลวงปู่ดูลย์ อดุลโล ซึ่งเป็นเจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ในขณะนั้นได้ให้หลวงปู่เปลี่ยน โอภาโส (พระราชวิสุทธิธรรมรังสี) มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสแทนจนถึงปี พ.ศ. 2530 จึงได้แต่งตั้งเจ้าอาวาสรูปใหม่คือ พระครูโสภณธรรมรังสี (พระมหาสุพรรณ สุวณฺโณ) เป็นเจ้าอาวาสจนถึงปัจจุบัน วัดป่าโยธาประสิทธิ์มีเจ้าอาวาสมาแล้ว 4 รูป คือ

1. พระครูคุณสารสัมพันธ์ (โชติ คุณสมปนฺโน ป.ธ.5)
2. พระอาจารย์สำราญ (ครูบาสำราญ จาก วัดป่าเกษมสำราญ บ้านโคกลาว. ต. ไพล อ. เมือง จ. สุรินทร์)

4. พระครูโอภาสธรรมญาณ (เปลี่ยน โอภาโส ป.ธ.3)

4. พระครูโสภณธรรมรังสี (สุพรรณ สุวณฺโณ ป.ธ.4) เจ้าอาวาสในปัจจุบัน

วัดป่าโยธาประสิทธิ์นั้น ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ. 2544

ปี พ.ศ. 2544 ได้รับคัดเลือกเป็นวัดในโครงการสมุนไพรมหา

ปี พ.ศ. 2548 ได้รับคัดเลือกให้เป็นวัดอุทยานการศึกษา

ปี พ.ศ. 2550 ได้รับคัดเลือกให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดสุรินทร์ แห่งที่ 2 ธรรมยุต

ปี พ.ศ. 2551 ได้รับคัดเลือกเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างประจำปี

ปี พ.ศ. 2553 คณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ ธรรมยุต ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในการกำกับของรัฐ ได้เปิดห้องเรียนหลักสูตรปริญญาตรี ศาสนศาสตรบัณฑิต (ศน.บ.) ณ วัดป่าโยธาประสิทธิ์

ปี พ.ศ. 2555 ได้รับคัดเลือกให้เป็นสำนักปฏิบัติธรรมดีเด่นประจำปี

ประวัติ พระครูโสภณธรรมรังสี (สุพรรณ สุวณฺโณ ป.ธ.4) อายุ 67 ปี พรรษา 46 วัดป่าโยธาประสิทธิ์ทองที่สุรินทร์ สังกัดธรรมยุติกนิกาย วุฒิกการศึกษา น.ธ.เอก, ป.ธ.4 การศึกษา ศาสนศาสตรบัณฑิต (ศน.บ.)_นักธรรมชั้นเอก เปรียญธรรม 4 ประโยค ตำแหน่ง ฝ่ายปกครอง พ.ศ. 2546 เป็น พระอุปัชฌาย์ ประเภทสามัญ เจ้าคณะอำเภอเมืองสุรินทร์ (ธ) เจ้าอาวาสวัดป่าโยธาประสิทธิ์ วัดโยธาประสิทธิ์ ตั้งอยู่ถนนสุรินทร์ - ปราสาท หมู่ที่ 7 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ สังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุต อาณาเขต ทิศเหนือ จดทางสาธารณะ ทิศใต้ จดค่ายลูกเสือ ทิศตะวันออก จดทางสาธารณะ ทิศตะวันตก จดที่ดินชาวบ้าน พระเดชพระคุณท่านเป็นพระสังฆาธิการ เจ้าอาวาสรูปที่ 4 พระครูโสภณธรรมรังสี พ.ศ. 2526 ถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 1 พระครูโสภณธรรมรังสี (พระมหาสุพรรณ สุวณฺโณ) ภาพที่ 2 พิธีส่งมอบพันธุ์กล้าไม้ตามโครงการป่าล้อมวัด 28 มีนาคม 2567

ด้านการปกครอง

บทบาทด้านการปกครองจะเป็นที่ทราบกันว่าท่านจะปกครองโดยธรรมาภิบาล คือ ดูแลกันโดยธรรม อาจารย์ปกครองศิษย์ ดังปรากฏตัวอย่างที่เป็นต้นแบบให้เห็นชัดเจน คือ หน้าที่ของสัทธวิहारิกที่จะพึงปฏิบัติต่อพระอุปัชฌาย์ และหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์จะพึงปฏิบัติต่อสัทธวิहारิก พระอุปัชฌาย์และสัทธวิहारิก ตั้งจิตสนิทสนมในกันและกัน ให้พระอุปัชฌาย์สำคัญสัทธวิहारิกฉันบุตร ให้สัทธวิहारิกนับถือพระอุปัชฌาย์ฉันบิดา เมื่อเป็นเช่นนี้ ต่างจะมีความเคารพเชื่อฟังกันและกัน ย่อมถึงซึ่งความเจริญงอกงามในธรรม พระอุปัชฌาย์และสัทธวิहारิกให้อื้อเพื่อประพฤติดต่อกัน หน้าที่ของสัทธวิहारิกจะพึงกระทำต่อพระอุปัชฌาย์เรียกว่า อุปัชฌายวัตร และหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์จะพึงปฏิบัติต่อสัทธวิहारิก เรียกว่าสัทธวิहारิกวัตรและ อาจารย์วัตร หน้าที่ของศิษย์ที่จะพึงปฏิบัติต่ออาจารย์ อันตวาลิกวัตรหน้าที่ของอาจารย์จะพึงปฏิบัติต่อศิษย์ ทั้งสองฝ่าย ต่างก็เอื้ออาทรต่อกัน มีไมตรีจิตต่อกัน (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. 2535)

พระครูโสภณธรรมรังสี (พระมหาสุพรรณ สุวณฺโณ) ท่านเป็นทั้งพระอุปัชฌาย์และเจ้าคณะอำเภอเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ (ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย) โดยเฉพาะประเด็นด้านการศึกษา นั้น จะต้องปกครองพระสงฆ์ในสังกัดและเพื่อให้เกิดการศึกษาได้สะดวก ที่เรียกว่า สัปบายะ การปกครองที่ดีที่เป็นไปตามพระธรรมวินัยต้องให้เกิด ธรรมสัปบายะ คือ ให้สะดวกแก่การศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม คือการปกครองต้องให้อื้อต่อการศึกษามากพอให้เกิดการศึกษา เมื่อการศึกษาดี การศึกษาเป็นเครื่องมือสร้างสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้นได้แล้วก็จะทำให้การปกครองง่ายขึ้น สะดวกขึ้น บทบาทของท่านในด้านการปกครองนี้ นอกจากจะมีความสงบสุข มีความสันติสุขในหมู่ของพระสงฆ์เองแล้ว ยังสามารถเป็นต้นแบบของการปกครองได้เป็นอย่างดีด้วย เป็นต้น

ด้านการศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์

ภาพที่ 3 คณะสงฆ์จังหวัดสุรินทร์ ร่วมสดมภ์ตักจิต

บทบาทด้านการศึกษานี้ หากจะมองบทบาทของพระครูโสภณธรรมรังสี (พระมหาสุพรรณ สุวณฺโณ) โดยมองจากพื้นฐานอันเป็นแก่นแท้ของคำสอนแล้ว ผู้เข้าสู่บรรพชาแห่งสมณเพศ เข้าสู่สังฆมณฑล หมายถึงเข้าสู่วิถีแห่งการศึกษาและแท้จริงแล้ววิถีชีวิตของชาวพุทธ ก็คือวิถีชีวิตของผู้ต้องศึกษาทั้งสิ้น เพราะตราบไต่ที่ยังไม่บรรลุมรรคผลสำเร็จเป็นพระอรหันต์ นั้นหมายถึงยังต้องเป็นผู้ที่ต้องศึกษา ที่เรียกว่ายังเป็นพระเสขะบุคคล คือยังต้องศึกษาอยู่และสิ่งที่พระสงฆ์ ซึ่งรวมไปถึงชาวพุทธทั้งหมดด้วย ที่จะต้องศึกษา คือยึดเป็นหลักสูตรที่ต้องศึกษาก็เรียกว่าไตรสิกขา อันได้แก่ ปัจจุบันพระครูโสภณธรรมรังสี (พระมหาสุพรรณ สุวณฺโณ) ได้ทำหน้าที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านการศึกษา ทั้งส่วนที่จัดการศึกษาเองโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ทางรัฐบาลไม่สามารถจัดการศึกษาบริการได้ทั่วถึง อันได้แก่ กลุ่มประชากรที่ด้อยโอกาสทางสังคม ด้อยโอกาสทางด้านเศรษฐกิจ เป็นเหตุให้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ก็ได้อาศัยพระสงฆ์ให้การศึกษา ในขณะที่ศึกษาก็ไม่ต้องใช้งบประมาณจากรัฐบาล แต่ใช้ทุนจากประชาชนโดยตรง ทั้งที่อยู่อาศัย อาหารและในการใช้จ่าย แม้จะมีส่วนหนึ่งที่เรียนจบแล้ว ที่ทางฝ่ายคณะสงฆ์ยังไม่ได้ใช้งาน แล้วท่านเหล่านั้นลาสมณเพศออกไปก็ไปทำงาน จะเห็นได้ว่าคณะสงฆ์ได้ช่วยเหลือสงเคราะห์ด้วย บทบาทของท่านในการศึกษาสงเคราะห์ มีการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา ท่านยังให้ทุนสนับสนุนการศึกษา ซึ่งมีการมอบทุนเพื่อการศึกษาในทุกๆปี การให้ทุนทรัพย์เพื่อการอนุเคราะห์พระสงฆ์อาพาธ การให้ทุนในสร้างอาคารเรียน ให้ทุนซื้อสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ทางการศึกษา ให้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่ขาดแคลนในชั้นเรียน ให้ทุนการศึกษาแก่ผู้เข้ามาอาศัยในวัดเพื่อสนับสนุนให้มีโอกาสที่ดีในด้านการศึกษา จนจบระดับปริญญาเอก ระดับปริญญาโท และปริญญาตรี ฯลฯ

ด้านการเผยแผ่

บทบาทของพระครูโสภณธรรมรังสี ในด้านการเผยแผ่ ท่านจะมอบโอกาสให้ผู้เข้ามาบวชในวัดนี้ มีโอกาสได้ขึ้นแสดงธรรมเทศนาในทุกๆวันพระ เป็นการสร้างความกระตือรือร้นการชวนชวนให้กับพระสงฆ์มือใหม่ ให้ตั้งใจศึกษา เรียนรู้ เพราะท่านได้เห็นว่าพระสงฆ์มีหน้าที่ศึกษาเรียนรู้พระธรรมคำสอนให้เกิดความรู้

ความเข้าใจ แล้วปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนนั้นแล้วต้องแนะนำสั่งสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามด้วยจึงได้ชื่อว่า พระสงฆ์สาวก และถือเป็นบทบาทสำคัญของพระครูโสภณธรรมรังสี ท่านจะมอบหมายให้พระสงฆ์ได้ขึ้นธรรม มาสเพื่อเทศนา และท่านเองมักจะได้รับอาราธนาฉันดินต์ให้แสดงพระธรรมเทศนาในงานสำคัญอยู่เป็นประจำ โดยมากพระธรรมเทศนาของท่านมักจะเกิดจากการปฏิบัติของท่านเองเป็นสำคัญ อาทิ (1) ความขยันเป็นเหตุ แห่งความจริง (2) ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายของคนดีและนำไปสู่ความเจริญในอนาคต (3) การทำทาน ขจัด ความตระหนี่ (4) ความไม่เจรจามา ย่อมเกิดความผิดพลาดได้ (5) การสวดมนต์ ทำสมาธิ ภาวนา เป็นนิจย่อม ไกลชิดพระนิพพาน เป็นต้น

ด้านสาธารณูปการและสาธารณสงเคราะห์

บทบาทด้าน พระครูโสภณธรรมรังสี (พระมหาสุพรรณ สุฉนฺท) ได้พัฒนาพื้นที่วัดป่าโยธาประสิทธิ์ สร้างสิ่งต่างเพื่ออำนวยความสะดวกไว้อย่างมากมาย สร้างศาสนวัตถุ ได้แก่ พระพุทธรูปโยธาประสิทธิ์ องค์ หลวงปู่ดูลย์ อตุโล (องค์ใหญ่ที่สุดในจังหวัดสุรินทร์) มหาเจดีย์บูรพาจารย์ พระพุทธเมตตาธิลา พระสีวลี พระสังกัจจายณะ ลานธรรมสถานที่ปฏิบัติธรรม พระพุทธรูปทั้ง 7 ปาง พระอุโบสถ หอพระไตรปิฎก หอระฆัง ห้องสมุด สำนักงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำวัดป่าโยธาประสิทธิ์ สถานที่อุปสมบทพรวิถึพื้นบ้าน ศาลาปฏิบัติ ธรรม เมรุ อาคารผู้ป่วยระยะสุดท้าย ภูมิพระสงฆ์ ที่รับรองพระอาคันตุกะ พระโพธิสัตว์กวนอิม ทั้งนี้ยังปลูก ต้นไม้เพื่อให้เกิดความร่มรื่นแก่สถานที่ไว้อย่างเป็นธรรมชาติ ทั้งนี้พระครูโสภณธรรมรังสี ยังทำการสงเคราะห์ ด้านการเปิดอาคารผู้ป่วยระยะสุดท้ายของชีวิต และอาคารสถานที่ยังให้บริการ การอบรมคุณธรรม จริยธรรม แก่หน่วยงาน องค์กร ภาครัฐและเอกชน ประชาชนทั่วไป เป็นต้น

ด้านสาธารณสงเคราะห์

บทบาทของพระครูโสภณธรรมรังสี (พระมหาสุพรรณ สุฉนฺท) ด้านสาธารณสงเคราะห์ เรายังเห็น ได้ชัดเจนว่า ที่มีบารมี มีเอกลามากมาย ท่านไม่ได้เก็บไว้เพียงตัวท่านเอง หากแต่ได้ช่วยสร้างโรงพยาบาล วัด ห้างไกลความเจริญ ศาลาที่ประชุม อาคารสถานที่ที่จำเป็นของชุมชนบ้านละเอะ ในเขตพื้นที่ที่จำเป็น ศาลา โรงฉัน เมรุ หอปฏิบัติธรรมขนาดใหญ่ ถนนเข้าวัดที่ขาดแคลน ฯลฯ

ถ้าวิเคราะห์ถึงไปถึงการพัฒนาในด้านจิตวิญญาณ พระครูโสภณธรรมรังสีได้พัฒนาจิตวิญญาณ ของผู้คนในชุมชน จากคนที่เกรง ไม่มีหนทางชีวิต ท่านได้มอบโอกาสเมตตาให้มาอาศัยในวัด และให้ปฏิบัติ ธรรม สวดมนต์ ไหว้พระ ทำสมาธิภาวนา และให้ทำงานภายในวัด เมื่อถึงโอกาสมีการงานก็ค่อยออกไปทำงาน จนชุมชนพูดติดปากว่า ท่านมีเมตตาสูงมาก (พระใจดีนั่นเอง) จากที่เคยลุ่มหลงในอบายมุขให้รู้ใช้สติปัญญา จากความเห็นผิด (มิจฉาทิฐิ) ให้มีความเห็นที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) การพัฒนาจิตวิญญาณของคนในชุมชนให้ ขยันหมั่นเพียรในการทำมาหาเลี้ยงชีพ คือสอนให้ขยันเก็บออม ประหยัดใช้จ่ายอย่างรู้คุณค่า ไม่ฟุ่มเฟือย หลูหลา หลงตามค่านิยมที่ผิดๆ (ค่านิยมที่ไม่แนมนิยม) สอนให้รู้จักเลือกคบคน โดยให้เลือกคบกับบัณฑิต ให้หลัก เว้นจากคนพาล และสอนให้วางตนให้เหมาะสมกับภาวะแห่งตน รู้จักฐานะของตน เป็นต้น

บทสรุป (Conclusion)

บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมจะมีส่วนสำคัญกับชุมชนและสังคมไทยมาโดยตลอดและถือว่าเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่งและได้ทำหน้าที่สืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ทุกวันนี้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ในการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังสามารถทำหน้าที่ในการช่วยเหลือสงเคราะห์ชุมชนและสังคมในด้านต่างๆ มากมาย หลายด้านด้วยกัน

หลักการในบทบาทของพระครูโสภณธรรมรังสี (พระมหาสุพรรณ สุวณฺโณ) มีบทบาทจริงในทางปฏิบัติ ที่พระสงฆ์ระดับสังฆาธิการที่ถูกต้องตามพระธรรมวินัยพึงปฏิบัติกัน โดยเฉพาะในด้านหลักด้านการปกครอง ที่จะต้องปกครองโดยธรรม เป็นธรรมาภิบาล ปกครองเพื่อเกื้อหนุนให้เกิดการศึกษา ด้านการศึกษาและการศึกษาสงเคราะห์ ทั้งที่ตนเองจะสอนพระเณรด้วยตนเอง และสงเคราะห์เพื่อให้ได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง พร้อมทั้งวิชาความรู้ จรรยาและความประพฤติ สร้างวิถีชีวิตที่เป็นสัมมาทิฐิ ด้านการเผยแผ่ เป็นงานที่นำพระธรรมและคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกเผยแผ่สู่ประชาชน ถือเป็นภารกิจที่สำคัญในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้า ใช้คำว่าไปประกาศพรหมจรรย์ เพื่อให้มนุษย์ได้เข้าใจวิถีชีวิตประเสริฐ พระสงฆ์เองก็ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิตเป็นต้นแบบทั้งดงาม ในด้านสังคมต้องเป็นแบบอย่างต้นแบบของสังคมที่ดี ต้องเป็นระเบียบ ต้องมีการจัดระเบียบด้านอารมณ์และจิตวิญญาณข้อประพฤติด้วย พระครูโสภณธรรมรังสี (พระมหาสุพรรณ สุวณฺโณ) ถือเป็นผู้มีบทบาทและสถานะของความเป็นผู้นำโดยสิ้นเชิง ท่านได้มีบทบาทในการพัฒนาทุกๆ มิติ จึงถือเป็นแบบอย่างที่ดีงามและเป็นปฐมเหตุให้เกิดความศรัทธา เลื่อมใสเชื่อมั่นในการทำมาดามด้วย กลายเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจในการพัฒนาชุมชนและสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในฐานะที่เป็นพระสงฆ์ทั้งยังสามารถเป็นต้นแบบของมนุษย์ที่ประเสริฐ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- พรชูลี อาชะอำรุง และคณะ. (2549). การศึกษาบทบาทโครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, กระทรวงวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- พระมหาภุชญา นันทเพชร. (2540). ทศนคติของพระสงฆ์ต่อบทบาทการพัฒนาสังคม. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตคณะพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระมหาโยธิน ละมุล. (2545). บทบาทพระสงฆ์ในฐานะทรัพยากรมนุษย์และนักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิโรจน์ ธาระพุฒิ. (2544). ศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมด้านการพัฒนาจริยธรรมของพระธรรมวิทยากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2520). พุทธศาสนาในเอเชีย. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นานมีบุ๊คส์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2528). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสณโณ). (2549). **พุทธศาสนาปริทรรศน์**. กรุงเทพฯ : สุขภาพใจ.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2544). **พุทธธรรม ฉบับเติม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.

พระราชสังวรญาณ (พุทธ ฐานิโย). (2544). **ฐานิยบูชา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2535). **ศีล สมาธิ ในพระพุทธศาสนา**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.

วิ.ม. (บาลี) 4/32/27, วิ.ม. (ไทย) 4/32/40.

อง. ปญจก. (ไทย) 22/ 125 /205.

วิ.ม. (ไทย) 4/ 32/ 40.

ขุ.สุ. (ไทย) 25/ 143-145 / 533.

ที.สี. (ไทย) 9/311/118-119 .

ขุ.อิติ. (ไทย) 25/92/465.

ที.มา. (ไทย) 10/178/126.

ม.ม. (ไทย) 12/95/67.

ขุ.ธ. (ไทย) 25/33/57.

ขุ.ม. (ไทย) 29/52/181.

ที.ปา. (ไทย) 11/228/230.